

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

1706

Vragen van het lid **Koenders** (PvdA) aan de ministers van Buitenlandse Zaken en van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties over *de vondst van raketmotoronderdelen uit Irak in een Rotterdams schrootverwerkingsbedrijf*. (Ingezonden 28 april 2004)

1

Bent u op de hoogte van de vondst van raketmotoronderdelen afkomstig uit Irak bij een schrootverwerkingsbedrijf in de Rotterdamse haven?¹

2

Wanneer zijn de onderdelen en het schroot vanuit Irak, via Jordanië, naar Nederland verscheept en welke controle wordt op uitvoer van dergelijk materieel uitgevoerd door de Amerikanen?

3

Acht u de controle zoals die door de Amerikaanse autoriteiten wordt uitgevoerd, adequaat? Zo ja, waarom? Zo neen, waarom niet?

4

Acht u de terugkeer van VN-wapeninspecteurs naar Irak noodzakelijk om voldoende controle uit te oefenen op de uitvoer van mogelijke risicovolle materialen uit Irak?

5

Wat is het VS-beleid ten aanzien van uitvoer en bescherming van dergelijke zaken uit Irak?

6

Om wat voor raketonderdelen en radioactieve bestanddelen gaat het exact en wat was de eindbestemming van het schroot? Levert het gevonden uraniumoxide² risico's op bij eventuele doorvoer?

7

Welke autoriteiten en instanties zijn op basis van welke procedures en bevoegdheden bij de zaak betrokken, nadat de onderdelen van raketmotoren werden gevonden in Rotterdam? Wie is de eerstverantwoordelijke bewindspersoon en acht u de bestaande procedures adequaat?

8

Wat zijn uw conclusies en wat zijn de conclusies van United Nations Monitoring, Verification and Inspection Commission (UNMOVIC) met betrekking tot de gevonden raketmotoronderdelen en welke eventuele gevolgen worden aan de conclusies verbonden?

9

Acht u verscherpte controle op de uitvoer van materialen met mogelijke wapenonderdelen uit Irak en op de invoer of doorvoer via Nederland noodzakelijk? Zo ja, waarom? Zo neen, waarom niet?

¹ De Volkskrant, 26 april jl., «Raketmotoren bij schroot».

² NRC-Handelsblad, 7 april jl., «Weer uranium in haven gevonden».

Antwoord

Antwoord van minister **Bot** (Buitenlandse Zaken), mede namens de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en de staatssecretaris van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer. (Ontvangen 14 juni 2004)

1
Ja.

2

De overblijfselen van vermoedelijk een zestal raketmotoren werden geïdentificeerd op 16 februari jl. tijdens een bezoek van het International Atomic Energy Agency (IAEA). Tijdens het bezoek werd ook een warmtewisselaar aangetroffen; een «dual use» goed dat wordt gebruikt in bijvoorbeeld chemische processen. De onderdelen van de raketmotoren en zeer waarschijnlijk ook de warmtewisselaar bevonden zich in een lading schroot die afkomstig was van een bedrijf in Jordanië. Het is niet meer na te gaan wanneer deze onderdelen Irak precies hebben verlaten. Genoemd IAEA-bezoek vond plaats op uitnodiging van het Ministerie van VROM, nadat in een andere (eerdere) lading schroot materiaal met een verhoogd stralingsniveau werd aangetroffen.

3 en 5

De Amerikaanse regering is om een toelichting verzocht op de wijze waarop wordt toegezien op de uitvoer van dergelijk materiaal uit Irak. In een schriftelijk antwoord zegt de Amerikaanse regering dat het schroot dat terecht is gekomen bij het Rotterdamse bedrijf vermoedelijk afkomstig is van plunderingen. Tevens wordt gesteld dat de VS het als een van zijn belangrijkste prioriteiten ziet Irak te helpen bij de spoedige ontwikkeling van effectieve export- en grenscontroles om te voorkomen dat wapengerelateerde goederen en kennis het land verlaten. Gezien het potentiële belang van bepaalde goederen voor het verkrijgen van een eindoordeel over de ontwapening van Irak is de regering van mening dat effectief toezicht op eventuele exporten daarvan nodig is. De Amerikaanse regering is hiervan op de hoogte gebracht.

4

Het oorspronkelijke mandaat van de United Nations Monitoring, Verification and Inspection Commission (UNMOVIC) en IAEA omvat ook een rol ten aanzien van de import en export van en naar Irak. De regering is voorstander van terugkeer van de inspecteurs van beide organisaties naar Irak zodra de veiligheidssituatie dat toelaat. De VN-Veiligheidsraad dient zich echter nog uit te spreken over de toekomstige rol van beide organisaties met betrekking tot Irak.

6

De raketmotoronderdelen die in Rotterdam zijn aangetroffen zijn afkomstig van SA-2 luchtafweersystemen. De SA-2 is in de jaren vijftig in de Sovjet-Unie ontwikkeld en vanaf 1957 in grote aantallen geproduceerd en geëxporteerd. In Rotterdam zijn vrijwel complete raketmotoren voor dit systeem aangetroffen. De SA-2 valt vanwege zijn relatief korte bereik niet onder resolutie 687 van de VN-Veiligheidsraad. Deze resolutie uit 1991 bepaalt dat Irak al zijn massavernietigingswapens en overbrengingsmiddelen met een bereik vanaf 150 km moet vernietigen. Over de radioactieve bestanddelen bent u geïnformeerd door de staatssecretaris van Volkshuisvesting,

Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer bij brieven van 14 januari en 6 april 2004 (TK 22 343, nr. 85 respectievelijk TK 22 343, nr. 92).

Alle schroot dat het desbetreffende bedrijf wereldwijd inkoop wordt na verwerking uitgevoerd naar smelterijen in het buitenland, met name Spanje, Finland, Zweden, Taiwan en India. Het gehele verwerkingsproces van het bedrijf leidt tot onomkeerbare vernietiging: het schroot kan niet meer voor zijn oorspronkelijke functie worden gebruikt.

Na de vondst van de motoren en warmtewisselaar tijdens het bezoek van het IAEA op 16 februari jl. zijn, op één in redelijke staat verkerende raketmotor en de warmtewisselaar na, alle overige onderdelen als schroot doorgevoerd naar smelterijen in het buitenland. De overgebleven SA-2 motor is voor nader onderzoek in Nederland gehouden. De warmtewisselaar zal worden omgesmolten.

Van de voorwerpen die zijn besmet met uranium zijn sommige, zoals het procesvat, opgeslagen bij de COVRA te Borssele. Andere besmette materialen worden verwerkt door een daartoe speciaal ingericht bedrijf in Duitsland dat over de benodigde vergunningen beschikt.

7 en 9

De VROM-inspectie is op basis van de procedures ingevolge de Kernenergiewet betrokken bij de vondst van materiaal met een verhoogd stralingsniveau. Daarnaast heeft de FIOD-ECD, op verzoek van het Ministerie van Buitenlandse Zaken, enkele bezoeken gebracht aan het betreffende bedrijf om nader onderzoek te doen naar de gemelde vondst van raketmotoren. Daarbij zij aangemerkt dat er voor wat betreft de overige vondsten, aangezien het gaat om de import en export van schroot, en niet van strategische goederen, geen juridische basis bestond waarop de regering kon handelen. Er moest een volledig beroep worden gedaan op de vrijwillige medewerking van het betreffende bedrijf, die bijzonder goed genoemd kan worden. Het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties is eveneens betrokken geweest vanuit zijn verantwoordelijkheid voor de mogelijke proliferatie-aspecten van

de zaak. Ook het Ministerie van Defensie is zijdelings betrokken geweest bij deze zaak vanwege haar expertise en gedeelde verantwoordelijkheid voor het veiligheidsbeleid.

Het Ministerie van Buitenlandse Zaken, tenslotte, is in deze zaak opgetreden als liaison tijdens de bezoeken van UNMOVIC en de Iraq Survey Group (ISG).

De regering acht verscherpte controle op de uitvoer van materialen met mogelijke wapenonderdelen uit Irak en op de invoer of doorvoer via Nederland noodzakelijk.

Wat betreft verscherpte controle op uitvoer uit Irak van mogelijk voor inzicht in het wapenprogramma van Irak relevante voorwerpen verwijs ik u naar ons antwoord op vraag 3 en 5. Niet uit te sluiten valt dat wederom soortgelijke goederen in ladingen schroot hun weg zullen vinden naar Nederland. Teneinde de signalering daarvan te verbeteren is inmiddels besloten dat, in aanvulling op de reeds bestaande, met name milieugerelateerde wet- en regelgeving, relevante bedrijven referentieboeken met van het IAEA en UNMOVIC verkregen fotomateriaal zullen ontvangen met het verzoek eventuele toekomstige vondsten te melden. Het IAEA en UNMOVIC zullen in een dergelijke situatie wederom onmiddellijk op de hoogte worden gesteld. Een onderzoek vindt plaats naar de meest gereede instantie om in Nederland meldingen in ontvangst te nemen.

8

Een team van UNMOVIC heeft op 22 en 23 april jl. onderzoek verricht aan zowel de overgebleven SA-2 motor als de warmtewisselaar. In beide gevallen ging het om bij UNMOVIC bekende voorwerpen. Ook leden van de ISG hebben een bezoek gebracht aan Nederland op 28 april jl. Dit team heeft eveneens de raketmotor onderzocht en heeft daarnaast een monster genomen van het procesvat met natuurlijk uranium bij de COVRA. In februari en maart 2004 werd het bedrijf al bezocht door een delegatie van het IAEA in verband met gevonden radioactief materiaal. UNMOVIC en ISG-inspecteurs hebben ten aanzien van de raketmotor vastgesteld dat de in Nederland aangetroffen motor een originele

SA-2 motor is die niet is gemodificeerd. UNMOVIC heeft in zijn kwartaalrapportage van 28 mei jl. gerapporteerd over het bezoek aan Nederland en het verrichte onderzoek. Van het IAEA-onderzoek zijn de uitkomsten nog niet bekend. De Regering zal de Kamer nader informeren over de uitkomsten van de onderzoeken.